

Taskforce Gezondheid & Natuur

Oktober 2015

Provincie Noord-Brabant

Deze brochure geeft informatie over de in oktober 2014 door provincie Noord-Brabant ingestelde Taskforce Gezondheid & Natuur (programma Natuur en Samenleving). Allereerst worden de opdracht, rol en werkwijze van de Taskforce toegelicht. Daarna wordt er dieper ingegaan op de invulling en resultaten van drie initiatieven. Ten slotte worden de behaalde resultaten en 'lessons learned' samengevat in een advies voor toekomstige vergelijkbare Taskforces.

Taskforce Gezondheid & Natuur

Opdracht

De opdracht van de Taskforce was om af te tasten hoe de zorg- en gezondheidssector verbindingen kan aangaan met de sector natuur en groen en vice versa. De focus lag hierbij op het (in 9 maanden) op gang brengen van een versnelde beweging in het versterken van de relatie tussen gezondheid en natuur, waarbij winst kan worden behaald voor zowel gezondheid als natuur. Er is gekeken waar kansen lagen voor samenwerking en er is gezocht naar levensvatbare initiatieven.

Rol

De Taskforce Gezondheid & Natuur fungeerde als 'aanjaaggroep', door zowel op bestuurlijk niveau als in de praktijk projecten te zoeken en te selecteren waarbij gezondheid en natuur aan elkaar verbonden konden worden. In zowel de stuurgroep als de werkgroep zijn de sectoren gezondheid, natuur en overheid (gemeente en provincie) vertegenwoordigd. Door een actieve rol op zich te nemen verzorgde de Taskforce een steun in de rug voor deze initiatieven, waardoor er in het voorjaar van 2015 concrete uitvoeringsprojecten gereed zouden zijn. De Taskforce zelf beschikte over ondersteuningsuren (door 2 kwartiermakers), maar niet over financiële middelen.

Werkwijze

De Taskforce bestond uit een bestuurlijk - en werkgroep overleg, die beide input leverden voor een startdocument waarin alle basisvoorwaarden zijn vastgelegd (opdracht, samenstelling leden stuurgroep en werkgroep, visie, definitiebepalingen over gezondheid en natuur, werkwijze, criteria waaraan de initiatieven dienden te voldoen en een projectenformat). Vervolgens zijn 300 Brabantse organisaties benaderd binnen de sectoren gezondheid, natuur en overheid, om te achterhalen welke initiatieven steun van de Taskforce wensden. Hiervoor kon men het projectenformat gebruiken.

Dementietuin verpleeghuis Valkenhof

Training: Genieten van de natuur, ook voor mensen met dementie, in verpleeghuis Valkenhof, Valkenswaard

Doelstelling: Volgens het Nationaal Ouderenfonds komt een op de vijf verpleeghuisbewoners slechts één keer per jaar buiten¹. De doelstelling van verpleeghuis Valkenhof is daarom om bewoners meer gebruik te laten maken van de aanwezige dementietuin en dit structureel op te nemen in het zorgprogramma van de bewoners.

Rol Taskforce: De Taskforce stelde samen met verpleeghuis Valkenhof vast dat hoewel de fysieke omgeving in orde was, de zorgplannen van de bewoners niet zijn afgestemd op het gebruik van de dementietuin. Daarom heeft de Taskforce de rol op zich genomen van het creëren van een verbinding tussen dementietuinen en de inhoud van het zorgprogramma, middels een training voor familie, verzorgenden en vrijwilligers.

Partners: Verpleeghuis Valkenhof Valkenswaard en stichting 'Het Bewaarde Land' te Bostel.

Werkwijze: Stichting 'Het Bewaarde Land' ontwikkelde een training waarbij familie, verzorgenden en vrijwilligers in één dagdeel werden getraind om bewoners mee naar buiten te nemen om ze de natuur te laten beleven in de dementietuin. Tijdens de training zijn opdrachten uitgevoerd zoals: de ruikroute, herkennen van natuurgeluiden, wolken kijken, het maken van een geurzakje, het maken van een herinneringstak, een regenboogspel, natuur in een lijstje etc. Hiervoor is een boekje ontwikkeld waarin allerlei opdrachten zijn opgenomen waaruit men kan kiezen.

¹ <https://www.ouderenfonds.nl/onze-organisatie/feiten-en-cijfers/>

Voor meer informatie:
info@hetbewaardeland.nl

Resultaat: Allereerst past verpleeghuis Valkenhof de zorgplannen van de bewoners zodanig aan, dat zij structureel meer naar buiten gaan. Er zijn in het najaar van 2015 twee trainingen gegeven, waarbij twee groepen, bestaande uit familie, verzorgenden en vrijwilligers, zijn getraind door stichting 'Het Bewaarde Land'. Dit is zeer positief geëvalueerd door de deelnemers. Tevens hebben enkele andere verpleeghuizen interesse getoond om de training te laten verzorgen. De trainingen waren vooraf reeds als pilot uitgevoerd in verpleeghuis Mariaoord in Rosmalen en de opzet is positief beoordeeld door het PON.

Biesbosch herstelt

Natuurdag in de Biesbosch voor mantelzorgers

Doelstelling: De doelstelling is om mantelzorgers te leren dat ontspanning in de natuur bijdraagt aan hun welzijn, door ze te laten genieten van de natuur in de Biesbosch. Daarnaast is het van belang dat zij hierdoor ook vaker de natuur in gaan om te ontspannen en zo hun zware taak als mantelzorgers beter aan te kunnen. Dit onder het motto 'Bijtanken in de natuur'.

Rol Taskforce: De Taskforce had als doel bij de gemeente de interne afdeling gezondheid en de afdeling natuur meer integraal te laten samenwerken. Hierdoor kon het initiatief 'Gezondheid en Natuur' ontstaan voor de doelgroep mantelzorgers, waarvoor de gemeente volgens de WMO verantwoordelijk is. De uitvoering van het beleid voor de doelgroep mantelzorgers is door gemeente Drimmelen ondergebracht bij Stichting Welzijn Ondersteuning Drimmelen.

Partners: Gemeente Drimmelen, project 'Biesbosch herstelt', Stichting Welzijn Ondersteuning Drimmelen, natuurorganisatie IVN, Staatsbosbeheer, Biesboschcentrum, en diverse vrijwilligers.

Werkwijze: Na overleg met de gemeente en Stichting Welzijn Ondersteuning Drimmelen is ervoor gekozen om een Natuurdag voor mantelzorgers in de Biesbosch te organiseren. Tijdens de dag werden er na koffie met appeltaart en een korte boottocht over de Biesbosch natuurbelevingsopdrachten uitgevoerd in groepen. Voorbeelden van deze opdrachten waren: een boomtopwandeling, foto's maken van de natuur, het maken van een natuur mozaïek en mindfulness in de natuur. Aan deze opdrachten waren vragen gekoppeld over de ervaringen van de mantelzorgers bij het uitvoeren van de zorg voor hun naasten.

Resultaat: Op 7 augustus 2015 hebben 60 mantelzorgers uit Drimmelen deelgenomen aan de Natuurdag voor mantelzorgers in de Biesbosch. Hierbij kwam de combinatie van natuur en gezondheid op een natuurlijke wijze tot stand. De dag is door de deelnemers als zeer positief ervaren. Uitspraken van de deelnemers zijn: 'Je kunt de motor weer opladen' en 'je bent op zo'n dag als mantelzorger allemaal hetzelfde, door erover te praten geeft het lucht, het is ook een stukje verwerking'. 'De Natuurdag was goed georganiseerd en avontuurlijk'. 'Het was fijn om te merken dat je niet alleen bent. We hebben samen gepraat, gelachen en gehuild'.

Speelnatuur Tilburg

Vergroenen van schoolpleinen

Doelstelling: Het doel van Speelnatuur Tilburg is om kinderen te motiveren meer gebruik te maken van de natuur. Men wil het leren spelen en het ontwikkelen van motorische en cognitieve vaardigheden stimuleren in een groene omgeving. De ambitie is om de komende jaren 30% van de schoolpleinen in Tilburg te vergroenen. Naast de bijdrage die dit initiatief levert aan een gezonde ontwikkeling voor kinderen, is er eveneens een milieuvraagstuk mee gemeoid. Door het volume aan vergroening gecombineerd met de CO₂ uitstoot van dat groen, wordt in de zomermaanden de hitte stress binnen de stad teruggebracht. Zo levert het dus ook een bijdrage aan een beter klimaat in de stad.

Rol Taskforce: Het doel van de Taskforce bij dit initiatief was om de professionele diversiteit van de samenwerkingspartijen (in het platform) door te ontwikkelen. Dit werd bereikt door middel van procesbegeleiding bij de samenwerking tussen publieke en private partijen.

Partners: GGD Hart voor Brabant, gemeente Tilburg, Primair onderwijs, Expect primair Onderwijs, Architect Studio Jan Ooms, Brouwers Groen Annemers, Van Helvoirt Groen projecten, Educatief Ontwerper Rijken Vermaat, Natuur Museum Tilburg en Dunamis.

Resultaat: De Taskforce Gezondheid & Natuur heeft tijdelijk het proces van verdere professionalisering van het platform begeleid. Men heeft een herijking van de ambities geformuleerd, meer focus op de doelstellingen aangebracht en een nieuwe structuur opgezet voor het platform met een kerngroep en verschillende werkgroepen. Wat vooral erg belangrijk was, is dat men nu elkaars verwachtingen kent ten aanzien van opdrachten die samenhangen met de activiteiten van het platform.

Lessons learned

Positieve effecten

- Het aan elkaar verbinden van de netwerken gezondheid en de netwerken natuur heeft zowel voor de stuurgroep als de werkgroep positief uitgekapt.
  - Voorbeelden hiervan zijn de gerealiseerde contacten tussen: gezondheidsorganisaties en natuurorganisaties, hierdoor had men korte lijnen en kon informatie snel worden uitgewisseld.
- De Taskforce heeft een gidsfunctie kunnen vervullen in het bij elkaar brengen van partijen. Daarbij bleek het provinciale karakter van de Taskforce een voordeel te zijn boven dat van een regionaal of lokaal karakter.
  - Voorbeeld 1: Het Bewaarde Land en Valkenhof kenden elkaar niet. Dankzij de Taskforce zijn zij met elkaar in contact gekomen, met als gevolg dat ze nu samenwerken.
  - Voorbeeld 2: De Taskforce heeft de initiatieven die niet geselecteerd zijn, geattendeerd op andere partijen, personen en subsidiemogelijkheden.
- Tijdens de landelijke Dag van De Stadslandbouw op 4 juni 2015 heeft de Taskforce 3 initiatieven gepresenteerd aan een publiek van 350 deelnemers. In het publiek waren leden aanwezig vanuit de sectoren natuur, landbouw, zorg en overheid. De drie initiatieven hebben zich hiermee breder op de kaart gezet en kunnen als inspiratiebron worden benut voor initiatieven elders in het land. Zo is Valkenhof nadien door een organisatie uit een andere provincie benaderd voor een presentatie.
- Het ophalen van kennisvragen voor de inhoud van het lectoraat 'Gezondheid en Natuur' van de Hogere Agrarische School (HAS) is een kans gebleken voor het programma van dit lectoraat. De bevindingen van de Taskforce zijn gecommuniceerd met de HAS en de provincie en de HAS dragen zorg voor het vervolg in het programma van het lectoraat.

Lessen voor de toekomst

- De ambities van de Taskforce bleken groter dan uiteindelijk haalbaar was. Met name het zoeken van verbindingen met grote gezondheidsorganisaties, zoals zorgverzekeraars en ziekenhuizen bleek aanzienlijk meer tijd te vragen dan de Taskforce beschikbaar had. Gezien de beperkte tijdspanne is het meer haalbaar om kleine initiatieven te ondersteunen en deze later te verspreiden.
- Achteraf bezien had de Taskforce beter met externe partijen dienen te communiceren wat de winst voor hen inhield bij een samenwerking. Vooral bij grote organisaties is dit onvoldoende onderzocht, wat een verklaring kan zijn voor het feit dat met name zij zich nauwelijks voor ondersteuning van de Taskforce hebben gemeld. Tot slot lot concludeert de Taskforce dat grote (zorg)organisaties een goede voorbeeldfunctie zouden kunnen innemen. Het is daarom dan ook interessant om hierover met hen in gesprek te gaan.

Advies

De Taskforce Gezondheid & Natuur adviseert de provincie om door te gaan op de ingeslagen weg. Het leggen van verbindingen tussen gezondheidsvraagstukken en natuuropgaven lijkt ontzettend voor de hand te liggen, maar we staan echter nog aan het begin. De positieve geluiden van de geselecteerde initiatieven geven vertrouwen dat het de goede kant uit gaat. Verder is gebleken dat samenwerking, afstemming en het uitkristalliseren van de diverse belangen nog geen gelopen race is. Het is van belang om in gesprekken over samenwerking de nadruk te leggen op de winst voor de organisatie en hun doelgroep, met name bij grote organisaties zoals ziekenhuizen en zorgverzekeraars. Wanneer er urgentie is en er 'probleemeigenaren' zijn, kan hier een stevige slag in gemaakt worden. Dit dient echter verder verkend te worden.

Kortom, what to do

- Verbinden van netwerken natuur en gezondheid
- Bieden van een platform voor initiatieven
- Steun in de rug geven d.m.v. maatwerk-processbegeleiding per initiatief

De resultaten en werkwijze bieden kansen voor de toekomst. Het is belangrijk om dit type initiatieven op te schalen en te linken met de grotere spelers binnen de sectoren Gezondheid & Natuur. Om dit te bereiken is er meer inzet nodig richting deze spelers gedurende een langere looptijd. Hierbij kan de gezamenlijke uitvoeringsagenda van de provincie Noord-Brabant leidend worden ter voorkoming van vrijblijvendheid. De gezondheid van burgers is tenslotte gebaat bij de inzet van de Brabantse natuur en vice versa.

Colofon

Pieter Duizer
Nicky Ploegman

Ria Hilhorst & Marlie van Santvoort

www.ivn.nl
www.brabant.nl

Contactpersoon

aalmasi@brabant.nl

IVN Regio Zuid

Stagiaire Communicatie International Event

Music & Entertainment Studies, IVN Regio Zuid

Kwartiermakers Taskforce Gezondheid & Natuur Brabant

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
Fax (073) 614 11 15
info@brabant.nl
www.brabant.nl